Vasile Enea – coregraf

VALORIFICAREA DANSURILOR PĂDURENESTI ÎN CADRUL ANSAMBLULUI FOLCLORIC „HAȚEGANA" DIN HUNEDOARA

Dansul popular este una dintre marile pasiuni ale pădurenilor, ei jucând în trecut la șezători, în toate duminicile, cu excepția celor de post, la nunți, nedei și chiar și în zilele de lucru. Dansurile cunoscute de la jocul dominical sunt: **Ardeleana, Brâul padurenesc, jocul de doi** și **Spicul de grâu**. Pădurenii participau la joc cam 90 de zile pe an, fiind un mod plăcut de a sărbătorișI a-și consuma energia.

Din punct de vedere coregrafic **Ardeleana** se prezintă în trei aspect: **ardeleana propriu-zisă** în care perechile se țin de mână „în cruce" și sunt așezate față în față cu pașii „doi în stânga doi în dreapta", **ardeleana ruptă** (pădurenii o mai numesc tuldău) care se caracterizează prin oprirea dansatorilor la comandă cu o mare virtuozitate bărbătească, **ardeleana pe trei** pași care are la bază mișcarea de trei pași (înainte și înapoi) unde se zice următoarea strigătură: *„Ardeleana pe trei pași / Chiar de mor și nu mă las / Ardeleana pe ogor / Nu mă las să știu că mor."*

Brâul pădurenesc – cel mai cunoscut dans pădurenesc în care alternanța cerc-spirală se pare că are ceva elemente mistice. Brâul este dansul ritualic al pădurenilor. El se joacă la orice eveniment măcar o dată și maxim de două ori. Este jocul care adună comunitatea la unloc, de la copii până la bărbatul casei. Se juca la casa miresii, se juca când pleca mireasa, se juca duminica la sărbătoare și se juca și când plecau feciorii în armată. E cel mai iubit dans pădurenesc!

Jocul de doi, după cum spune și numele este un joc de perechi unde flăcăul putea să prindă în vâltoarea dansului două, trei fete. Se permite o diversificare a poziției mâinilor care se țineau fie împreunate, fie jos, fie pet alia fetelor. Pașii se desfășurau lateral (unu-doi) cu ritm interrupt învârtire (băiat sau fată). Dansul are un pitoresc deosebit când pe fundalul musical se sincronizează **zdrăngănitul podoabelor** femeiești. La acest joc erau strigături tipice: *„Dragu-mi cu cine joc / Că miroase-a busuioc / Dragu-mi cu cine săr / Că miroase-a călifar".*

Spicul de grâu este un dans de grup caracterizat prin schimbul partenerelor de la perechi, mișcarea fiind înainte cu doi pași la stânga și doi pași la dreapta. „Spicul" era condus de un virtuos dansator pădurean, cel mai talentat care deschidea șirul strigăturilor și era în fruntea șirului: *„Foaie verde, foaie lată / Fug de-aci că ești prea-naltă"* etc.

În cadrul sincretismului folcloric al dansului costumul are un rol important. Pădurenii sunt speciali întru totul, dar un prim element care îi face mai deosebiți decât alții este portul popular specific acestei zone etnofolclorice. Unici sunt în primul rând prin felul în care femeile își gătesc capul cu ceapță și cârpă lungă și cum poartă podoabele în jurul taliei, nu așa cum în alte zone se poartă la gât sau la mâini. De când se știu, pădurencele au purtat podoabele în jurul taliei, și nu doar brâu simplu ci împodobit cu chei, inele și câte și mai câte. În total sunt vreo șapte feluri de podoabe în jurul taliei, care cântăresc un kilogram. Important este și aspectul că toate aceste podoabe erau făcute de meșteri populari și nu cumpărate de la târg. În vechime purtatul podoabelor la brâu avea o valență magică și anume să protejeze pântecele de rău, dar cu timpul podoabele au luat valențe pur decorative. Un alt aspect care face portul unic este și felul în care se face țesătura, nu la războI căci aici se practica țesutul brâului în bât, care este cel mai vechi mod de a face o țesătură.

Costumul popular pădurenesc este admirat pentru măiestria cu care este realizat, fiind un descendent al costumelor populare ale dacilor. Portul popular femeiesc este format din cămașă, cârpă și cojoc, iar cel bărbătesc, din cămașă lungă până la genunchi, izmene și șubă. Portul popular femeiesc - este format din cămașa propriu-zisă, cârpă și cojoc. Pe cămașă (pieptar, mâneci și poale) se cos diferite motive (cocii, cu pui, bogienele) pe pânza de cânepă sau bumbac mai nou, operațiune (cusutul) ce durează aproximativ patru luni. Partea de jos a cămășii este acoperită de cătrânță-realizată din lână țesută fin, mătase si borangic-iar partea din spate de opregul este realizat din țesătură fină de lână. Se leagă la brâu cu brăcire sau brâu în bâte – realizat printr-o tehnică de împletire străveche, sinonimă, după modul de realizare, cu brâiele descoperite în mormintele egiptene și tot la brâu se pun diverse podoabe.

Cojocul ce se poartă pe spate este una din piesele cel mai greu de realizat, o broderie - operă de artă și din acest motiv este foarte, foarte greu de găsit pe cineva care să realizeze așa ceva în zilele noastre.

Pentru costumele fetelor tinere, nemăritate sunt folosite culori vii și intense exprimând spiritual tinereții, predomină nuanțele vii de roșu, iar baticul are motive florale și viu colorate.

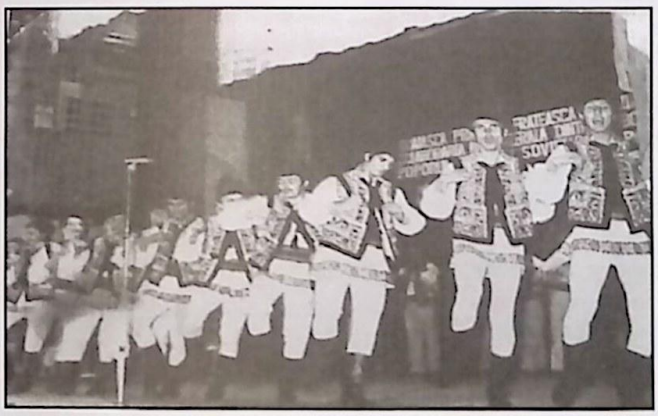
Portul popular bărbătesc – mult mai simplu, este format din cămașa propriu-zisă, lungă până la genunchi, izmene și laibăr sau șubă. Și în acest costum sunt prezente, în număr mult mai mic, câteva cusături specific zonei.

Ansamblul folcloric **Hațegana** a luat ființă în 1970

la clubul Siderurgistul, sub conducerea maestrului coregraf **Valeriu Erzian**, atunci copil fiind am activat ca dansator în **trupa mică**, apoi cu timpul în trupa mare. Timp de 20 de ani ansamblul a participat la numeroase spectacole și concursuri locale, naționale și internaționale (**Polonia Austria, Belgia, Franța , Iugoslavia, Ungaria**), ducând în mijlocul publicului spectator frumusețea dansurilor populare din județul Hunedoara și din țară.

Orchestra de muzică populară a avut de-a lungul timpului următoarea componență: Voicu Stănescu, Adrian Zselnyan, Lupaș Petre, Sparios Dorel , Bela Zselnyan, Risipitu Mircea etc.

Dintre dansatori din ani 1970-1990, putem aminti pe: Marin Dumitru, Nicoara Cornel şi soţia Domnica, Andrei Mihai, Mircea Mirescu, Tighinean Maria etc.

Din anul 1990 ansamblul s-a transferat la Casa de Cultura Hunedoara; este anul când **Vasile Enea**, a fost numit coregraful ansamblului. Ansamblul Folcloric „HAŢEGANA", este un remarcabil mesager al folclorului autentic românesc, obținând multe aprecieri de prestigiu, atât în țară, cât și la festivaluri-concurs internaționale.

Dintre dansatorii cu are am început activitatea în 1990 ca şi coregraf, putem aminti pe: Enea Victor cu soţia Liliana, Pavel Faurica cu soţia Natalia, Mocanu Gheorghe cu soţia Vasilica, Enea Daniela, Fartais Stefan, Oprean Eugen.

Ansamblul are un bogat şi divers repertoriu, un superb evantai din tezaurul tradiţional românesc: cântece de dragoste şi de omenie, dansuri dinamice sau domoale, costumaţie în care sufletul românesc **a scris** povestea frumuseţei şi nobleţei sale, într-un minunat joc de cromatică şi iscusinţă.

Ca şi coregraf am încercat să păstrez cu sfinţenie acurateţea tradiţiilor adevărate, am încercat să respect şi să culeg dansuri chiar din zona de unde provin, de la bătrânii satelor, cei care încă mai păstrează obiceiurile satului.

Ansamblul Folcloric Haţegana are un bogatul repertoriu de dansuri populare din toate zonele ţării (Moldova, Oltenia, Bihor, Zalău, Banat), chiar şi dansuri internaţionale (turceşti, greceşti, sărbeşti, ţigăneşti), vreau să amintesc dansurile tradiţionale din zona Hunedoarei, Tarină, Ardeal, care au o suită de dansuri din zonă (ardeleneşti, purtată şi învârtită de la Orăştie, bătută (de la Sancrai) şi Haţegana). Un alt dans, din repertoriul ansamblului, din zona Hunedoarei, este dansul Pădure-

nesc, care este învăţat, prima dată de toţi copiii, cei care vin şi se înscriu la dansuri populare.

În componenţa actuală **Ansamblul Folcloric Haţegana** are peste 100 de dansatori de la 6 la 30 de ani, repartizaţi în 4 grupe de dansatori.

Din componenţa actuală a ansamblului putem aminti dansatorii: Cunţan Paul, Cristi Biclea, Bun Răzvan, Stoicoiu Laura, Florian Daniela, Deac Madalina etc.

Ansamblul folcloric HAŢEGANA, din 1990 până în prezent sub conducerea coregrafului Vasile Enea, a participat la acţinunile şi spectacolele organizate de Judeţul Hunedoara – ŢEBEA, COSTEŞTI, DUPĂ PIATRĂ, FESTIVALUL PĂDURENILOR ,

Ansamblul este colaborator la televiziunile naţionale şi locale – T.V.R. T.V.R. Timişoara, ETNO, FAVORIT, HORA TV, ANTENA 1 DEVA.

Ansamblul folcloric HAŢEGANA a participat la numeroase concursuri naţionale şi internaţionale (Turcia, Bulgaria, Serbia, Ungaria, Italia, Franţa, Grecia) unde de fiecare dată a cucerit trofeele festivalurilor. Anul acesta ansamblul a participat la festivalul naţional de la Petrila, la cel internaţional din Muntenegru, de unde s-a întors cu trofeele festivalurilor.

În luna iulie ansamblul împreună cu coregraful Vasile Enea, a organizat cel mai mare festival pădurenesc, unde peste **600 de dansatori** au dansat brâul pădurenesc, pe melodia cântată de orchestra **Haţegana** şi solistul Bogdan Toma.

Pe viitor, dorim un sprijin, o implicare, mai mare din partea conducerii locale şi judeţene, pentru o mai bună popularizare a ansamblului, a folclorului şi tradiţiilor populare hunedorene.

(Fotografiile aparţin autorului şi reprezintă dansatorii Ansamblului „Haţegana", în anii 1970- 1980).

Bibliografie:

1. Emilia Comişel, *Antologie folclorică în Ţinutul Pădurenilor (Hunedoara),* Bucureşti, Editura Muzicală, 2004.

2. Rusalin Işfănoni, *Pădurenii Hunedoarei*, Bucureşti, Editura Mirabilis, 2004.